Individuelt tilrettelagt barnehagetilbud for barn med nedsatt funksjonsevne

INNHOLD

1. Formål 2
2. Rettslig grunnlag 3
3. Nedsatt funksjonsevne - definisjon 3
4. Hensynet til barnets beste: 3
5. Det ordinære barnehagetilbudet 4
6. Kriterier for tilrettelegging 5
7. Skillet mellom tilrettelegging for nedsatt funksjonsevne og spesialpedagogisk hjelp 6
8. Hva er kommunens ansvar? 7
9. Hva er barnehagens ansvar? 9
10. Tiltak 10

1. FORMÅL

Barnehageloven §37

"Kommunen skal sikre at barn med nedsatt funksjonsevne får et egnet individuelt tilrettelagt barnehagetilbud. Plikten til tilrettelegging omfatter ikke tiltak som innebærer en uforholdsmessig byrde for kommunen. Ved vurderingen av om tilretteleggingen innebærer en uforholdsmessig byrde, skal det særlig legges vekt på tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer, de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen og virksomhetens ressurser.

Kommunen fatter vedtak om tilrettelegging av barnehagetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne"

Det skal arbeides særlig målrettet og systematisk – over kortere eller lengre perioder – med å inkludere barn i meningsfulle felleskap.

Kommunen må i forbindelse med oppfyllelsen av formålet innhente dokumentasjon og gjøre nødvendige undersøkelser som er av betydning for avgjørelsen.

Personer med nedsatt funksjonsevne er gjennom nasjonal lov og internasjonale konvensjoner sikret rett til å kunne delta i samfunnet på lik linje med funksjonsfriske. Det betyr at barn med nedsatt funksjonsevne skal ha mulighet for å delta i barnehagen i like stor grad som funksjonsfriske barn. Det følger av FNs konvensjon om barns rettigheter (Barnekonvensjonen) at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle avgjørelser som handler om barn.

2. RETTSLIG GRUNNLAG

Rettslig grunnlag er barnehageloven § 37.

3. NEDSATT FUNKSJONSEVNE - DEFINISJON

Departementet definerer i Odelstings proposisjon nr. 44 nedsatt funksjonsevne som: *«tap eller skade på en kroppsdel eller i en av kroppens funksjoner. Dette kan for eksempel dreie seg om nedsatt bevegelses, syns- eller hørselsfunksjon, nedsatt kognitiv funksjon, eller ulike funksjonsnedsettelser pga. allergi, hjerte eller lungesykdommer. I en juridisk sammenheng er det nødvendig å vurdere funksjonsnivået opp mot den enkelte situasjon».*

Det er ikke noe krav til varighet eller alvorlighetsgrad, men det er forutsatt at det gjøres en avgrensning mot forbigående eller bagatellmessige forhold som ikke påvirker funksjonsevnen i særlig grad.
Tilretteleggingsplikten avgrenses derfor mot tilfeller som er av forbigående art, for eksempel et beinbrudd.

4. HENSYNET TIL BARNETS BESTE:

Hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende prinsipp i alle avgjørelser i saker som vedrører barn, jf. barnekonvensjonen § 3.

Kommunen må vurdere hvilke rettigheter barnet har, etter hvilke lovbestemmelser, og vurdere barnehagetilbudet helhetlig.

Forskning og ny kunnskap om barn sier at det beste for barnet er å være en del av et felleskap, jf. St.meld.6. I de tilfellene der barnets behov faller utenfor det man kan forvente av det ordinære barnehagetilbudet, skal det tilrettelegges etter barnehagelovens § 37.

Innholdet i barnets beste vurderinger skal bestå av:

- Vurdere hva som er barnets beste i saken.
- Vekte hensynet til barnets beste opp mot tiltak som innebærer en uforholdsmessig byrde for kommunen.
- Vise (dokumentere) innholdet i barnets beste-vurderingen og forklare vektingen av de ulike hensynene i begrunnelsen for vedtaket.

En del av vektleggingen av barnets beste kan også være å høre barnet selv, men dette avhenger av alder og modenhet.

Det å treffe barnet og observere det i barnehagen kan være et alternativ eller at barnehagens ansatte bevisstgjøres på hvordan de kan høre barnet på en slik måte at barnets stemme ivaretas i søknadsprosessen.

5. DET ORDINÆRE BARNEHAGETILBUDET

Alle barn i barnehagen har behov for hjelp og tilsyn, noen mer enn andre, men det medfører ikke at alle barn med ekstra utfordringer trenger tilrettelegging etter barnehagelovens § 37.

Barnehagelovens § 2 tredje ledd stiller krav til at barnehagen skal tilpasse barnehagetilbudet ut i fra hvert enkelt barns funksjonsnivå. Barnehagen har derfor et selvstendig ansvar for å sørge for at også barn med nedsatt funksjonsevne får et barnehagetilbud i tråd med loven. Ansvaret er likevel avgrenset til det barnehagen kan gjøre innenfor de ordinære rammene.

Kommunens tilretteleggingsplikt avgrenses derfor mot barnehagens egen plikt og ansvar for tilrettelegging innenfor det ordinære barnehagetilbudet.

I følge barnehageloven §§ 1 og 2 og rammeplanen, har barnehageeier et ansvar for å gi individuell tilrettelegging.

Barnehagens innhold skal tilpasses barnegruppa og enkeltbarnet sine behov. Barnehagen skal gi hvert barn utfordringer med utgangspunkt i barnet sitt funksjonsnivå, ressurser og forutsetninger.
Innhold og progresjon i arbeidet med barna i barnehagen må planlegges etter dette.

6. KRITERIER FOR TILRETTELEGGING

I de tilfeller der barnets behov for individuell tilrettelegging ikke kan ivaretas innenfor det ordinære barnehagetilbudet og barnet har en dokumentert nedsatt funksjonsevne, vil barnet har rett til vedtak om individuelt tilrettelagt barnehagetilbud etter § 37.

For å få saken opplyst tilstrekkelig er foreldrenes synspunkt viktige. Med samtykke fra foresatte kan det ved behov innhentes flere opplysninger fra andre instanser. Slike opplysninger kan gis av lege, helsestasjon, BUP, sjukehus, fysioterapeut, barnevernet, PPT m.m.

En diagnose i seg selv utløser ikke tilrettelegginsplikt. En må vurdere hver sak individuelt i forhold til barnehagen sin egen tilrettelegging, dagsrytme og det enkelte barns behov for tilrettelegging.

Det er individuelle forskjeller mellom barn, uten at det det trenger å være nedsatt funksjonsevne. Forhold som anses som innenfor normalvariasjonen i småbarnsalderen faller utenfor.

Sentralt i denne vurderingen er om barnet har en funksjonsnedsettelse av en slik art at det hindrer barnet i å bruke barnehageplassen sin på lik linje med andre barn.

Dersom kommunen kommer til at barnet har nedsatt funksjonsevne, må det konkretiseres i hvilke situasjoner barnet trenger tilrettelegging, når det treng tilrettelegging, og hvordan tilrettelegginen skal bli utført.

Her må kommunen gjøre en skjønnsmessig og konkret vurdering. Dette må komme klart fram i vedtaket.

7. SKILLET MELLOM TILRETTELEGGING FOR NEDSATT FUNKSJONSEVNE OG SPESIALPEDAGOGISK HJELP

SPESIALPEDAGOGISK HJELP § 31, 32, 33, 34, 35	INDIVIDUELL TILRETTELEGGING § 37
En pedagogisk støtte for å gjøre barnet bedre rustet til skolestart. Formålet er å gi barn med særlige behov tidlig hjelp og støtte til utvikling og læring. I vurderingen er det aktuelt å se på barnet sin utvikling, læring, evner og forutsetninger – foe eksempel om barnet utvikler seg senere/ annerledes enn forventet.	Nødvendige tiltak for at barn med nedsatt funksjonsevne kan ta i bruk det ordinære barnehagetilbudet. Formålet er å tilpasse omgivelsene til barnet, slik at barnet kan bruke barnehageplassen sin.

Det kan i enkelte saker være vanskelig å avgjøre om barnet har rett til spesialpedagogisk hjelp eller et individuelt tilrettelagt tilbud, eventuelt begge deler.

I vurderingen av om barnet skal få støtte gjennom barnehageloven §§ 31 eller 37, vil kommunen legge vekt på hva som fremstår som hensikten bak de to rettighetene og vilkårene for hjelp.

De to paragrafene utløser ulike plikter for kommunen og ulike retter for barnet. Det er derfor viktig at kommunen gjør vedtak etter riktig lovparagraf. For barn som har rett til både tilrettelegging og spesialpedagogisk hjelp, skal kommunen gjøre to separate vedtak for barnet, begge med egen klagerett.

Mange av barna med særskilte behov, er barn som først og fremst trenger bistand fra personer med spesifikk fagkompetanse. Denne typen støtte bør primært gis gjennom spesialpedagogisk hjelp. Formålet er å gi barnet tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring av for eksempel språklige og sosiale ferdigheter.

Gjennom individuell tilrettelegging forsøker man å få til en endring av barnets omgivelser, slik at barnet skal kunne nyttiggjøre seg barnehagetilbudet på en likeverdig måte som de andre barna i barnehagen.

Eksempler på saker og hvordan kommunen vurderer disse:

Eksempel 1
Barn med synsvansker

Allmennpedagogisk: Største del av tiltakene bør løses innenfor det allmennpedagogiske tilbudet gjennom nødvendig fysisk tilrettelegging, rammer og rutiner. Ansatte må ha eller tilegne seg kunnskap om tilrettelegging for barn synsvansker. Dette kan for eksempel være bruk av leker med sterke farger for å skape gode kontraster.

Spesialpedagogisk hjelp: Sakkyndig vurdering viser om barnet har rett til hjelp for sine vansker.

Tilrettelegging for funksjonsnedsettelse: Ressurser for at barnehagen kan tilrettelegge barnets omgivelser som for eksempel belysning som ikke blender barnet.

Eksempel 2
Barn med diabetes

Allmennpedagogisk: Største del av tiltakene kan løses innenfor det allmennpedagogiske gjennom observasjoner av barnet i lek og aktivitet.

Spesialpedagogisk hjelp: Vanligvis har barn med denne diagnose ingen behov for spesialpedagogisk hjelp.

Tilrettelegging for funksjonsnedsettelse: Barnet kan trenge ekstra støtte i forbindelse med planlegging og gjennomføringen av måltider i barnehagen.

Eksempel 3
Barn som strever med det sosiale samspillet

Allmennpedagogisk: Største del av tiltakene bør løses innenfor det allmennpedagogiske tilbudet gjennom organisatoriske tiltak, gode relasjoner til barnet, en felles og gjennomtenkt måte å møte barnet på og forståelse for måten barnet utrykker seg på.

Spesialpedagogisk hjelp: Sakkyndig vurdering viser om barnet har rett til hjelp for sine vansker.

Tilrettelegging for funksjonsnedsettelse: Barnets sosiale vansker innebærer som oftest ikke at barnet har nedsatt funksjonsevne. Barnets behov må ivaretas gjennom det allmennpedagogiske tilbudet og et eventuelt spesialpedagogisk tilbud.

8. HVA ER KOMMUNENS ANSVAR?

Kommunen skal sørge for at informasjon om tilrettelegging ved nedsatt funksjonsevne er lett tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

Tilrettelegging av barnehagetilbudet er en plikt kommunen har for barn med nedsatt funksjonsevne og som har et reelt behov for individuell tilrettelegging i barnehagen. Dette gjelder for barn som er bosatt i og har barnehageplass i kommunen. Kommunen skal fatte enkeltvedtak, jf. Forvaltningslova § 2, og kap. IV og V.

Kommunen skal sørge for at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak fattes. Foresatte har ikke plikt til å gi opplysninger, men deres synspunkt er viktige. Med skriftlig samtykke fra foresatte kan det ved behov innhentes ytterligere opplysninger fra andre instanser.
Dersom kommunen ikke får nødvendige opplysninger, vil saken ikke bli godt nok opplyst, noe som kan medføre uriktig avgjørelse i saken.

Barnet skal, så langt det er mulig få uttale seg i saken, og barnets beste skal vektlegges jf. barnekonvensjonen § 3. Det må fremkomme i vedtaket hvordan disse opplysningene er innhentet og hvordan disse er tillagt vekt.

På bakgrunn av søknad og innsendt dokumentasjon vil kommunen vurdere, ta stilling til og grunngi følgende:

- Om barnet har nedsatt funksjonsevne
- I hvilken grad barnet kan hjelpes innenfor et ordinært barnehagetilbud
- I hvilke situasjoner og hvordan trenger barnet ekstra hjelp og tilrettelegging
- Vurdering av barnets beste

Vedtaket skal på en god og forståelig måte vise hvordan kommunen har vurdert lovens vilkår.
I vedtaket skal foresatte opplyses om klageadgang.

Et vedtak etter § 37 kan være:

- Støtte til bygningsmessige endringer
- Støtte til ekstra bemanning
- Nødvendig utstyr
- Andre tiltak

Dersom barnet ikke har rett til individuell tilrettelegging, skal det fattes et enkeltvedtak om avslag. I vedtaket må det begrunnes hvorfor barnet ikke har rett til individuell tilrettelegging.

Kommunen som barnehagemyndighet har ansvar for å følge opp innholdet i vedtaket.
Dersom et barn tidligere har hatt vedtak om individuell tilrettelegging av barnehagetilbudet, skal tiltak og effekt av vedtaket, legges til grunn ved eventuell ny søknad.

Unntak – uforholdsmessig byrde for kommunen
Det kan være tilfeller der tilrettelegging av tilbudet i en bestemt barnehage vil innebære en uforholdsmessig stor byrde for kommunen. Barn kan derfor i unntakstilfeller tilbys plass i en annen barnehage enn den foreldrene foretrekker, dersom individuell tilrettelegging ved den foretrukne barnehagen vil medføre en uforholdsmessig byrde for kommunen.

Private barnehager kan ikke pålegges tilrettelegging uten at kommunen har gjort en avtale. Dersom private barnehager ikke samtykker til individuell tilrettelegging, skal kommunen fatte vedtak om individuell tilrettelegging i en annen barnehage i kommunen.

TRANSPORT TRUCK

9. HVA ER BARNEHAGENS ANSVAR?

- Sørge for at alle barn har et godt barnehagetilbud.
- Tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når barn har behov for ekstra hjelp og støtte i kortere eller lengre perioder.
- Styrer har ansvar for å gjøre rutiner kjent og implementert i barnehagen.
- Ha rutiner som sørger for at barn med behov for individuelt tilrettelegging blir oppdaget.
- Informere foresatte om retten til å søke om individuell tilrettelegging.
- Innkalle og drøfte saken i NFE-møte med barnehagemyndighet og foresatte. Styrer skriver referat som legges ved en eventuell søknad.
- Prøve ut aktuelle tiltak i barnehagen og evaluere disse før eventuell søknad.
- Foresatte kan i samarbeid med barnehagen søke om individuell tilrettelegging for barnet etter § 37. Søknadsskjema for foreldre finnes på kommunens hjemmeside.

Barnehagen skal i samarbeid med foresatte, etter vedtaksperioden, skrive en evaluering for hvordan de har ivaretatt arbeidet med tilrettelegging.

Egen mal er utarbeidet og skal benyttes: "Evaluering av tilrettelegging for barn med vedtak etter barnehageloven § 37".

Evalueringen skal:

- Behandles av barnehagemyndighet. Målet er å følge opp om tilrettelegging er gjort i tråd med vedtaket.
- Være en del av grunnlaget dersom vedtaket skal videreføres.
- Arkiveres i kommunens sakssystem.

I saker der barn har behov for tilrettelegging og foresatte ikke ønsker å søke om dette, har barnehagen plikt til å opplyse kommunen om barnets behov.

Dersom barnets behov endrer seg, må det gjøres en ny vurdering om tilrettelegging. Skulle behovet for tilrettelegging falle bort, vil ikke kommunen lenger ha noen plikt til å tilrettelegge barnehagetilbudet. Styrer skal informere foresatte og kommunen om dette.

10. TILTAK

Tiltak som bør prøves i det ordinære barnehagetilbudet før søknad om tilrettelegging.
Barnets vansker og behov er avgjørende for hvilke tiltak som prøves ut.
Målet er å prøve ut i hvilken grad barnet kan ivaretas i det ordinære barnehagetilbudet.

Tiltak	Nærmere beskrivelse
Samtale med foreldre / foresette	Tidlig i bekymringen bør barnehagen ha en samtale med foresatte. Hensikten med denne samtalen er å høre foreldrenes opplevelse av barnet. Hva er barnet sine styrker? Hva er observert i barnehagen? Er det noe en kan jobbe med i fellesskap, kan vi prøve ut noen tiltak sammen med foreldrene?
Kartlegging / observasjon Struktur i organiseringa	Barnehagen ser på seg sjøl, sin organisering og sin tilrettelegging innenfor det ordinære barnehagetilbudet. Observer og vurderer organiseringen i de ulike aktivitetene en har i løpet av en hverdag. Observer særlig de aktivitetene / rutinene som er vanskelig for barnet. Hva er den utløsende faktoren? Tips: Få gjerne en i fra en annen avdeling inn for å observere. Eks: Garderoben: Er det for mange barn i garderoben på samme tid? Er det noe som barnet ikke mestrer i påkledningen? Liker barnet å være ute?
Visuell støtte	For å gi barnet en oversiktlig og forutsigbar hverdag bør det ordinære barnehagetilbudet inneholde dagstavle. Barnet bør også ha visuell støtte i overganger.
Inndelingav barnegruppe	Barnehagen ser på egen struktur og gruppesammensetning.
Relasjonsbygging	Vurder samspill og relasjon mellom barn og voksen. Er de voksne tett på barnet?
Barnesamtale	Hør barnets stemme, er det noe barnet strever med? Tips: Sett opp faste samtaler mellom en fast voksen og det aktuelle barnet, en gang i uka i en periode.
Det fysiske miljøet	Tar det fysiske miljøet hensyn til barnets nedsatte funksjon? Er det mye støy? Mye synsinntrykk? Er det et inspirerende lekemiljø? Hvor står lekene? Er det oversiktlig på avdelingen?
Mestring	Bygg dagen på aktiviteter som gjør at barnet føler mestring. Observer og ha en samtale med barnet om hva og hvem barnet liker å leke med.
Kompetanseheving	Hva er det personalet synes er utfordrende hos enkelt barn? Søk veiledning og ei felles kompetanseheving på det aktuelle temaet.
Voksenrolle	Hvordan oppleves de voksne i avdelingen? Er de engasjert i barna og tett på i leken?

